

TEMA MONOGRÀFIC

Repensar la Història de l'Educació

Àngel C. Moreu Calvo

Universitat de Barcelona

Joan Soler Mata

Universitat de Vic

REPENSAR LA HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ

Presentació

Vivim temps de canvi i, per tant, d'incertesa, després de la fi de la història; i l'al·legoria de l'últim home es dilueix en la riuada de nous elements que, procedents de totes les bandes, van ocupant el seu lloc en el que sembla un ordre novell i en molts casos insòlit. La velocitat i la intensitat dels canvis afecten l'educació, que torna a tenir protagonisme i responsabilitats en àmbits fins ara aliens al discurs pedagògic.

La Història de l'Educació ha viscut un curt però intens període durant aquesta darrera centúria, que es va voler que fos de l'infant; però la seva fonamentació com a disciplina acadèmica i com a camp d'estudi, cal situar-la en l'Alemanya del segle XIX. La institucionalització universitària de la pedagogia i el desenvolupament de la història com a disciplina científica van afavorir l'aparició, amb una certa continuïtat, d'obres d'Història de l'Educació i la Peda-

gogia durant tota la segona meitat del vuit-cents, que es van generalitzar durant els anys de l'entresgle, veritable punt d'inici per a la historiografia pedagògica i educativa.

És així que, durant aquests darrers cent anys, l'evolució de la Història de l'Educació i la Pedagogia ha participat de tots els vaivens que han agitat la història i la pedagogia en revistes especialitzades, acadèmies i congressos. Només amb la idea d'exemplificar aquesta afirmació, destaquem tres moments d'inflexió en la història de la Història de l'Educació que en marquen l'evolució fins avui.

En primer lloc, cal citar un primer moment que coincideix amb l'aparició del manual d'E.P. Cubberley, publicat a Boston el 1920, que donava notícia de les institucions, les polítiques educatives, els plans d'estudis, etc., juntament amb les tradicionals històries del pensament filosoficopedagògic. Un segon moment per a la innovació en la historiografia historicoeducativa s'observa durant els anys seixanta, època de trencament amb els enfocaments tradicionals, que comportava la contemplació dels aspectes socials de l'educació i l'abandonament del tractament unitari a favor d'històries sectorials. El tercer moment d'inflexió coincideix amb el corrent postmodern, que per a la Història de l'Educació significa la necessitat

emergent d'incloure una llista cada vegada més inabastable de temes i propostes, just en un moment caracteritzat per la inexistència d'un pensament articulador de la nova realitat i d'un paradigma metodològic adient per a temps de desordre, complexitat i incertesa.

La nova situació afecta la Història de l'Educació, tot aportant nous enfocaments, noves propostes, noves temàtiques, nous debats, que paradoxalment coincideixen amb una disminució notable de la presència de la disciplina als plans d'estudis, i amb una desvaloració compartida pel conjunt de les ciències humanes i socials. Toca repensar, doncs, la Història de l'Educació, i aquesta monografia vol participar en aquesta reflexió compartida des de diferents sectors de la Història, de la Pedagogia i de la Història de l'Educació. En aquest sentit, un grup de professors de diferents universitats responen des de diferents posicionaments al plantejament que inspira la monografia.

Conrad Vilanou obre la sèrie amb un article titulat «Pensar la història de la pedagogia en temps postmoderns», on des d'una visió general analitza la crisi de la pedagogia i els seus efectes en la història, tot destacant que, a pesar de l'exaltació del present preconitzat pels discursos de la postmodernitat, encara és possible escriure històries, assajar noves narratives i dibuixar

noves cartografies dins l'àmbit de la història de la pedagogia.

Luis Miguel Lázaro Lorente, en un article titulat «La Història de l'Educació com a eina de comprensió del present», analitza les darreres propostes sobre la investigació i la docència de la Història de l'Educació, tot aconsellant una perspectiva crítica que ajudi a comprendre la projecció històrica dels processos educatius a fi d'entendre més bé el present de l'educació.

Per la seva banda, Antonio Viñao se centra en la revisió de les relacions que s'estableixen entre el terme «clàssic» en el camp pedagògic i la formació del cànon historicoeducatiu, en un article titulat «Sobre el concepte de clàssic en educació i la construcció del cànon historicoeducatiu». I sobre els nous temes d'investigació en Història de l'Educació ha reflexionat Juan Manuel Fernández Soria en l'article «El

retorn del subjecte i de la política, jaci-ment temàtic per a la investigació historicoeducativa».

Segueix «La construcció d'una història de l'educació espanyola. Apunts per a un debat», un article signat per Josep González-Agàpito que entra en la polèmica sorgida amb motiu de la publicació de l'informe sobre l'ensenyança de la història a Espanya elaborat per la Real Academia de la Historia, per apuntar una proposta del que hauria de ser la construcció d'una veritable Història de l'Educació espanyola en el marc de la societat global.

La monografia es complementa amb una bibliografia amb tot un seguit de referències de l'última dècada que, sense cap pretensió d'exhaustivitat, permet d'obtenir una visió més àmplia tant de l'actualitat de la investigació històrica general com de la reflexió pròpiament historicoeducativa.